

Kerk, ook
recht,
mag de
zulk een
den, maar
haar aan
s met ons
ordineerd.
is noch
Javaan
gevolgen
ok, in één
verschil
taal hen

ding.

band der
haar staat:
het werk
de Kerken
eeren, en
komt met
verheid te
Dienaresse
m de Zent
t ook de
egen Gods
ie Zending
evenzeer
de plicht,
eid en het
gemaakte
vat of de
Kerken in
en zou be-
kerken heb-
en door
men. Onze
geen schei-
del. Het
iet Metho-
daist steeds
dijk van de
gevoegd,
s, maar wel
egging, gel-
g gevraagd

reformeerde
zonderlijke
as de een-
us, en dus
plicht tot
he Kerken
spondentie
der Zent-
waar men
werkt.

Naar onze
kerken, maar
appen Die-
len eisch,
ieden het
atting van
r ook aan
Doop
Natuurlijk
in aanmer-
in Kerken,
en verder
afwijkend.
Gods en
en in den
nover der
solidariteit

belijdenis
niet anders
ndentie of
ke regelen
r dat onze
oppergezag

regeling
nding.

chzelf.

het recht
meerdere
ne andere
den dienst
sonderen
onder Hei-

en de be-
die hope
God voor-
haften, om
dienst des
a toelating
beroepen,

maar door
slang zijn.
dig de be-
aar, en de

eken: 19.
omen, aan
t te stellen
en Dienaar
volk, waar
iedens der
beginselen
vortelstuk-
kerkrecht,
Zetrouw-
aal aanbe-
de de zen-
le noodige

uitzenden,
Idelen be-
erechtigd,
mits om-
de uit de

zij zelve
elfstandig,
teunt, on-
instructie

terbij, aan
de mate
te lande
ning van

9. De zendinge Kerk correspondeert zelve met den gezonden Dienaar.

10. Elke uitzending van een Dienaar moet plaats hebben onder verband van de regelen die de gezamenlijke Kerken voor de uitzending en den arbeid van de uitgezonden zullen overeenkomen.

11. De gezondene blijft rang en titel in zijne Kerk behouden, en heet: N. N. Dienaar des Woords bij de Kerk te Zeist enz., afgezonderd voor den dienst te Poerworedjo. De generale naam zal zijn die van: missionaire predikanten.

12. Elke Kerk is bevoegd ter voorbereiding van of in verband met eigen of ander uitzending, schoolmeesters of schoolmeesteressen, geëxamineerde artsen, of ziekenverpleegsters naar een der zendingstations te doen uitgaan.

13. Zij, die aldus uitgaan, dragen den naam van: missionaire onderwijzers, missionaire artsen en missionaire verpleegsters.

14. Kerken, die tevens een Dienaar uitzenden, doen het sub 12 en 13 genoemde in verband met die uitzending. Andere Kerken, die zelve geen Dienaren uitzenden, doen dit in verband met een zendinge Kerk ter harer keuze, en met bewilliging der Kerk.

15. Ook voor dezen arbeid, die geene uitzending, maar voorbereiding en helpende is, gelden, met goedkeuring van Classis, samenwerking met de kerken der Classis enz., betreft, dezelfde grondtrekken als boven aangegeven.

16. Elke Kerk ziet toe, dat in den dienst der geboden, in de predikatie des Woords, en op de Catechesatie de last van Matth. 28:19 niet vergeten worde.

17. Elke Kerk houde telken jare minstens één inzameling voor de uitzending, één tweede inzameling voor den voorbereidenden arbeid, en één derde inzameling voor de kerkgebouwen, de drukkerij, het hospitaal en ander materiele benodigdheden.

18. De Kerk, die zelve een Dienaar zendt, beschikt zelve over den opbrengst der eerste, wie voorbereidend werkt over den opbrengst der tweede inzameling, en de opbrengst der derde inzameling ga in algemeene Kas.

19. Kerken van een Classis, die met een zendinge Kerk in haar midden accoord van hulp hebben aangegaan, handelen, wat den opbrengst betreft, in denzelfden geest.

20. Kerken, die noch uitzenden, noch voorbereidend werken, zenden de opbrengst der drie inzamelingen aan den quaestor der Classis door.

II Van de gezamenlijke Kerken.

1. De gezamenlijke Kerken stellen vast, naar welk arbeidsveld onze Kerken zullen uitzenden. Ze nemen dit veld niet groter dan in evenredigheid is met onze kracht. Ze scheiden terrein van terrein, en deelen elk terrein op zulk een wijze in, dat een Kerk die zenden wil, onder goedkeuring der Generale Synode, haar eigen wel begrensde station kiezen kunne.

2. Zij verdeelt de terreinen, en het erf van elk terrein, evenzoo voor den voorbereidenden arbeid, en stellen, zoodra een station door een zendinge Kerk bezet is, dezen voorbereidenden arbeid met dit station in organisch verband.

3. Zij handelen, voor zooveel noodig, bij de Overheid en wijzen hiervoor van Synode op Synode Generaal drie Deputaten aan.

4. Zij stellen in een aanhangsel op de Kerkenordening de regelen vast, die voor den dienst des Woords, den dienst der Sacramenten, de Tucht, de vergadering en het bestuur van Inlandsche Kerken noodig zullen blijken, ten einde die eerst later in de Kerkenordening in te vlechten.

5. Zij stellen de liturgische formulieren voor dezen dienst vast en evenzoo de onderzoekingen des geloofs, die in plaats van den Heidelbergischen Catechismus op het Zendingenveld zullen gebruikt worden.

6. Zij bezetten zelve op het Zendingsterrein den centralen post tegenover den Islam door het uitzenden van een Hoogleraar, en stellen dezen tevens als Adviseur en Visiteur der stations.

7. Zij regelen de suppletioire onderzoeking van den uit te zenden Dienaar, en evenzoo de onderzoeking van missionaire onderwijzers, artsen en ziekenverpleegsters, en benoemen voor die examinate zelve drie Deputaten met recht van veto.

8. Zij openen, voor zooveel dit noodig blijkt, door het publiceren van handboeken, of ook door de aanstelling van leeraars, de gelegenheid, om zich voor het suppletioire examen te bekwamen.

9. Zij bevorderen de openbaarmaking en instandhouding van de ware Kerke Christi op of nabij het arbeidsveld onder de Europeesche bevolking, en eerbiedigen, juist op dat deze Kerken een eere Christi zijn mogen, stipt plaatselijke en ambtelijke zelfstandigheid. De missionaire arbeid in zulke Kerken kunnen zij ondersteunen, mits deze van die Kerken uitga, en blijke doeltreffend te zijn.

10. Voor zoover de plaatselijke Kerken in haren plicht tot uitzending van Dienaren, of in het optreden door voorbereidenden arbeid in verzuime blijven, zoeken zij plaatselijke Kerken, die hiervoor geschikt zijn op te wekken tot optreden, en waar dit blijkt tot geen effect te leiden, zenden zij zelve uit, door den Dienaar eener plaatselijke Kerk, met zijne en hare bewilliging, voor de gezamenlijke Kerken te ontleenen. In dit laatste geval richten zij deze zaak uit door Deputaten, en vergaderen zij telken jare, om deze te mandateren en hunne verichtingen te beoordeelen. Of ook, stuit dit op te groote bezwaren, dan kunnen zij eene plaatselijke Kerk opdragen, zulk een uitgezonden Dienaar als van haar uitgezonden, onder verantwoordelijkheid aan de Synode Generaal, te gebruiken.

11. Zij stellen de door elke Kerk te houden inzamelingen voor dezen dienst vast, ontvangen in den kerkelijken weg bericht van opbrengst, verzamelen die opbrengst,

voor zoover eenige plaatselijke Kerk of Classis hierover niet zelve gerechtigd is te beschikken, en noodigen de quaestoren der Classis uit, de gereede gelden te storten in handen van opzettelijk daarvoor aan te wijzen Deputaten van beher, die afzonderlijk de gelden voor den dienst der uitzending, voor den voorbereidenden arbeid, en voor de gebouwen enz. beheeren.

12. De Deputaten sub 11 bedoeld, dienen eene begroting in, met aanwijzing van recht van overschrijving, mogen deze begroting niet overschrijven, en doen rekening en verantwoording.

13. Uit de Uitzendingskas wordt gekweten door Deputaten rechtstreeks het salaris en de emolumenten van den Hoogleraar; steun, het alterum tantum nooit te boven gaande, door de Generale Synode toegekend aan de plaatselijke Kerken die zelve zenden; salaris enz. van geleende Dienaren, die de gezamenlijke Kerken zelve mochten uitzenden; steun voor de opleiding, hulp aan Europeesche Kerken op Java en beuzengeld voor logische studie van Inlanders.

Uit de Voorbereidingskas: steun aan Kerken die in dezen dienst werkzaam zijn, telkens volgens besluit der Generale Synode; onkosten van te drukken werken, aanschaffing van medicijnen en instrumenten enz.; uitzending van een kundig onderwijzer om de scholen te inspecteren; de Keuchenius-school.

Uit de Gebouwenkas, altoos volgens ingediende begroting, al wat noodig is voor den bouw, het onderhoud, de reparatie van kerkgebouwen, schoolgebouwen, woonhuizen, hospitalen enz.; voor de drukkerij, voor bibliotheek enz.

14. De gezamenlijke Kerken regelen de correspondentie over dezen dienst met de buitenlandsche Kerken.

15. De gezamenlijke Kerken regelen de verhouding van onze stations tot stations van andere Kerken of Genootschappen.

16. Zij regelen de correspondentie en het kerkverband van onze Kerken met ontstaande Inlandsche Kerken in Indië.

17. Zij nemen voor hare rekening de Keuchenius-school, ten einde Inlandsche helpers en Inlandsche onderwijzers op te leiden, en openen tevens de gelegenheid, om op deze school aan Javaansche jongelieden meer uitgebreid onderwijs te doen geven, en benoemen hiervoor een kundig onderwijzer als Deputaat.

18. Zij openen door beurzen de gelegenheid voor Godvreezende en talentvolle Inlanders, om aanvankelijk hier te lande in de Godgeleerdheid te studeren.

19. Zij benoemen drie mannen in het Kerkrecht, bijzonder ervaren, en dicht bij elkaar wonende, om als gedeputeerde Adviseurs, aan Kerkeraden, Classen of Provinciale Synoden te doen verstaan, welke uitspraken in zake van geschil of bezwaar, die huns inziens geen uitstel gedoogen, al dan niet voor rekening der gezamenlijke Kerken kunnen komen, of wel voor de persoonlijke verantwoordelijkheid van de leden der mindere vergadering blijven.

III. Van meerdere Kerken.

1. Kerken, die op eenzelfde Zendingsterrein een Dienaar uitzenden, of voorbereidend werken, vergaderen door afgevaardigden, zoo dikwijls een der Kerken zulke verlangt, in *missionaire Classis*, om gemeenschappelijk overleg te plegen, en den gemeenschappelijke arbeid, bij ziekte, tijdelijke ontstentenis enz. te regelen.

2. De Kerken eener zelfde gewone Classis verzamelen de gecollecteerde gelden, en maken die of aan de zendinge Kerk in haar midden of aan de Synodale Deputaten van het beher over. Voorts oordeelen zij ter eerster instantie over voor haar gebrachte geschillen dezen dienst rakende. En eindelijk pogen zij desnoodig een of meer Kerken uit haar midden tot actief optreden, hetzij in het uitzenden, hetzij in het voorbereidende werk, te bewegen.

3. De Kerken eener zelfde provincie oordeelen in appel over geschillen dezen dienst rakende, en benoemen in Synode drie Deputaten, om minstens elk jaar in één Kerk van elke Classis dezen dienst te gaan aanbevelen, door het houden van een Zendingdag, en met name door tegen den tijd der collecten door het verspreiden van tractaten de belangstelling aan te wakkeren. Deze Deputaten doen verslag van hun arbeid en van de verkregen resultaten. En eindelijk zenden zij op elke Generale Synode bericht in omtrent al hetgeen in de Kerken van hun gewest sedert de laatste gehouden Synode Generaal rakende dezen Dienst is voorgevallen, en door de Kerken op het Zendingenveld is verricht. De Classen leveren hun daarvoor de stoffe.

4. De voorstelling van wat het Zendingswerk moet worden.

Na uit de al dus omschreven beginselen de grondtrekken te hebben afgeleid voor der Kerken arbeid, wenscht uwe Commissie, alvorens de overgangsmaatregelen te bepalen, om van spoor op spoor te verwisselen, in korte trekken het beeld te schetsen van eene Zending gelijk die, b. v. op Java, haar voor oogen zweeft.

Zij wenscht dan concentrering van onze Zending, liefst op een enkele residentie. Een Zendingenveld, behalve Soemba, alleen op Java over een streek gelijk aan geheele provincien van ons land, met eene bevolking van ruim vijf miljoen loopende, is b. i. veel te uitgestrekt. Daardoor wil men te veel, en bejaagt schier niets. Waar hier te lande een predikant reeds verlegen zit met een wijk van vijftigduizend geloovigen, wat wil daar één man in Indië doen met een bevolking als hier te lande van een half gewest. Ook zit hier het kwaad in, dat we dan door op zoodanig geweldig groot arbeidsveld de hand te leggen, een verantwoordelijkheid op ons nemen, waarvoor we niet berekend zijn, alsook, dat we anderen dan feitelijk beletten in die streken uit te gaan.

Het best ware het dan toch eene residentie te kiezen, die op Java zelve tot de centralen en invloedrijke behoort, en waar de Islam met zekere weerkracht optreedt.

Die residentie nu zouden wij wenschen te verdeelen in hoofdstad en landdistricten, liefst met een kleine stad of groote kampong tot middelpunt van elk district.

In de eerste plaats. In de hoofdstad zouden wij wenschen gevestigd te zien: 1°. Een Hoogleraar of Doctor in de Elenchthiek, uitgezonden door de gezamenlijke Kerken, met goede woning, bibliotheek en drukkerij. 2°. Een Hospitaal met een gediplomeerd arts en een georganiseerde ziekenverpleging voor heel de residentie, eerst geheel uitgaande van zusters onzer Kerk. Een Gereformeerde Roode Kruis. 3°. Een kweekschool voor de opleiding van Inlandsche helpers en onderwijzers, tevens openstaande voor wie uit de hoogere klasse der Javanen onze lessen volgen wilde. 4°. Een goed kerkgebouw met pastorie, voor den gezonden Dienaar des Woords; en 5°. Een lagere school voor de Inlandsche bevolking met onderwijzers uit Nederland.

In de tweede plaats in de hoofdplaatsen der districten: 1°. eene Kerk met pastorie voor den Dienaar des Woords; 2°. eene afdeling van de ziekenverpleging, met local aan de pastorie aangebouwd; en 3°. een lagere school met Nederlandsche onderwijzers.

En in de derde plaats: tusschen elke vier of vijf kampongs van deze districten een school met onderwijzeressen uit Nederland, tevens kunnende dienst doen als kapel voor Evangelisatie, door Inlandsche helpers van de districtshoofdplaatsen uit te zenden, tevens fungerende als colporteurs.

Op zulke eene wijze acht uwe Commissie, dat onze Zending, beperkt en geconcentreerd, met eere het hoofd in zulk eene residentie zou opheffen, een ernstig karakter zou dragen, en den eenigen weg zou inslaan, die tot het oprichten van krachtige Inlandsche Kerken op Java zou kunnen leiden.

De kosten voor zulk eene Zending zouden zeer zeker hoogter loopen, dan wat we thans offeren, maar de strijd in eigen boezem zou ophouden, de moed zou herleven, de geestdrift zou worden aangevuurd. Bovendien zouden de onderwijzers en onderwijzeressen en ziekenverpleegsters uit eenvoudigen stand gekozen en niet onder ambtelijken schijn optredende, veel minder kosten dan onze dusgenaamde zendelingen thans. Ook de Inlandsche bevolking zou leeren, iets af te zonderen althans voor medische hulp en meer uitgebreid onderwijs. En eindelijk is de mogelijkheid volstrekt niet uitgesloten, dat het Gouvernement hospitaal en onderwijs in de toekomst zal steunen.

MIDDELBURG, 27 Augustus 1896.

Uwe Commissie voornoemd,
GISPEN, Voorzitter.
BAVINCK,
KUYPER,
RUTGERS,
RIJPSMA,
VERMEULEN.
WAGENAAR.

Voor Kootwijks Scholen.

Ingekomen bij Dr. HOUTZAGER: 241 Kerk een coupon Ned. Schuld, groot f 2,471, van den heer P. Koopman te Putten, voor Kootwijk f 10; van C. E. Oranje te Groningen, gevonden in de Unie-collecte f 1; van Mr. Moget te Delft f 5; van N. N. te Heteren f 4; V. K. te Vlissingen f 3; van Dr. H. Meijer te Winsum, gevonden in de collecte, voor Kootwijk f 1; door Dr. W. H. Gispens te Amsterdam, van N. N. voor Kootwijk f 3.

Officieele Berichten.

(Met vertaling uit het Kerkblad van 4 September).

Generale Synode van de Gereformeerde kerken in Nederland te Middelburg.

Dinsdagmorgen 25 Augustus.

17de Zitting.

Na de gewone opening door den praeses, wordt aan Dr. Wagenaar het woord gegeven, die, uit naam der commissie van praedivies, rapport uitbrengt over het 3de punt onder letter A van het Agendum.

De conclusie luidde: deze zaak terug te wijzen naar de Classis Alkmaar, wijl het een concreet geval betreft. Het gold de vraag over de wetigheid van een doop, bedienend met de formule: «Ik doop u tot de belijdenis van den Naam des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes.» Over de conclusie wordt ernstig gediscussieerd door Prof. Rutgers, Dr. Van Goor, Dr. Gispens, Prof. Wielenga, Dr. Litoonij, Prof. Lindeboom, Dr. Feringa en Dr. Offringa.

Eindelijk wordt de conclusie aldus aangevuld: «opdat deze zaak door haar behandeld worde, wijl de Classis allereerst er toe geroepen is op de kerken toe te zien, dat geen andere doop erkend worde, dan die naar de instelling des Heeren is bedienend», aangenomen.

Aan de orde komt letter D. punt 1, de vraag of de Postacta in de Gereformeerde kerken evenzeer geldt als de Kerkenorde zelve.

De conclusie van de rapporterende commissie is, op deze vraag niet in te gaan. Nadat Prof. Rutgers nog aanwees, dat een vraag als deze, van wetenschappelijke aard, niet thans behoort op de Synode, en dat geen concreet geval uit de Postacta was genoemd, wordt de conclusie der commissie aangenomen. Nu volgt D. 3. 50 en 6, alle handelend over voorgestelde herziening van de Kerkenorde.

Verocht wordt, dat hierover tevens rapporteert de commissie voor rubric F, waar ook soortgelijke zaken voorkomden.

Bij monde van Dr. Hania wordt het praedivies uitgebracht met de conclusie: de Generale Synode neme de beoefende revisie van de Kerkenorde nog niet ter hand, wijl de algemeene noodzakelijkheid ervan nog niet was gebleken en de geschikte tijd daartoe nog niet gekomen was.

De conclusie wordt na eene gramineerde discussie aangenomen.

Dinsdagmiddag.

18de Zitting.

Over M. 1 wordt thans door Dr. Wagenaar het praedivies der commissie uitgebracht. Overwegende, dat Art. 3 van No. 1 der geunificeerde acte (Syn. 1892) duidelijk genoeg is, wordt geconcludeerd het voorstel tot nadere verklaring te verwerpen; wat aangenomen werd. Punt 2 onder letter M. lokte meerder discussie uit. Het ging over het voorstel om eene bijvoeging te stellen in Art. 3, No. 1 der geunificeerde acte: «Kinderen kunnen desverkiezende, ook nadat zij belijdenis des geloofs hebben afgelegd, zoolang zij in het gezin der ouders zijn, leden blijven van de kerk, waartoe zij behooren.» Tevens kwam hierbij in behandeling een schrijven van den Gereformeerde kerkeraad der Gereformeerde kerk te Rotterdam A en een protest van den kerkeraad der Gereformeerde kerk van Oudshoorn, tegen het voorstel der Prov. Synode van Z.-Holland en een schrijven der Classis Woerden over deze materie.

Na de opsomming van verschillende overwegingen kwam de rapporterende commissie met de volgende conclusie: het voorstel van de Provinciale Synode van Zuid-Holland te verwerpen en Art. 3 onveranderd te laten; doch hierbij uit te spreken, dat bij mogelijke kerkelijke processen wegens eventuele overtreding verontschuldiging zal worden aangenomen, zoo het blijkt, dat door den kerkeraad onmiddellijke plaatselijke ineenstemming is voorgesteld, volgens het door de vorige Generale Synode bepaalde en de zich beklagende kerkeraad dit voorstel niet heeft aangenomen.

Dr. Hania, die over een soortgelijk verzoek van de kerk van Vasseveld rapporteert, komt tot de conclusie: om met bevestiging van de beslissing van de Provinciale Synode van Gelderland Art. 3 No. 1 geunificeerde acte, onveranderd te laten.

Eene minderheid der rapporterende commissie wilde voorstellen: wel handhaving, maar dispensatie te verlenen ter beoordeeling van de Classis in enkele gevallen, wanneer eerst gesproken was met de bijzondere personen.

Na breede discussie wordt het 2de gedeelte van de eerste conclusie afgenomen, en wordt aangenomen, dat de bepaling van de geunificeerde acte Art. 3 onveranderd blijven zal.

Het voorstel tot wijziging van de grenzen tusschen de kerken van Nieuw-Vennep en Hillegom wordt overeenkomstig het adres der commissie aangenomen.

Over het verschil in zake de grensregeling tusschen Vasseveld en Gendringen-Silvolde wordt het advies, drie deputaten hiervoor te benoemen, aangenomen.

Tot deputaten werden verkozen: Dr. Bavinck, Prof. Wielenga en Ouderling Van der Hoogt, en tot secundus Prof. Bavinck.

Dr. Hania brengt verder rapport uit over letter F, de vraag van Overijssel: Wat de kerkeraad te doen heeft met leden der gemeente, die zich niet met uitdrukkelijke verklaring afscheiden, noch dit zelfs willen; maar die toch, ondanks alle vermaning, zich aan alle samenkomsten der gemeente onttrekken en elders gaan kerken. De conclusie:

a, dat men bedoelde lidmaten herhaaldelijk nadrukkelijk en lankmoedig vermane; b, bij volharding in hun ongehoorzaamheid, de wettige kerkelijke censuur op hen toe te passen; — wordt aangenomen, —

Prof. Noordtjij brengt rapport uit in zake een bezaarschrift uit Sleuwayk.

Het advies wordt door de Synode overgenomen en aanvaard.

Daarna brengt dezelfde rapporteur advies uit in zake de vraag van de Provinciale Synode van Drente, onder letter F., hoe te handelen met personen, die naar art. 37 D. K. O. onder kerkelijke vermaning gesteld, zich intusschen door opzegging van het lidmaatschap aan de gemeenschap der Gereformeerde kerk onttrekken. Is met het oog op de verhouding onzer kerken tot den staat voortzetting der censuur op zoodanige personen mogelijk en in kerkelijken zin wenschelijk en noodzakelijk?

De conclusie van dit rapport luidt: te te besluiten, dat deze vergadering van oordeel is, dat het naar de D. K. O. wel de roeping der kerk in den regel is met de censuur voort te gaan, ook wanneer het lidmaatschap opgezegd is;

te te besluiten, dat deze vergadering van oordeel is, dat het naar de D. K. O. wel de roeping der kerk in den regel is met de censuur voort te gaan, ook wanneer het lidmaatschap opgezegd is;

te te besluiten, dat deze vergadering van oordeel is, dat het naar de D. K. O. wel de roeping der kerk in den regel is met de censuur voort te gaan, ook wanneer het lidmaatschap opgezegd is;

De praeses sluit deze zittingdag met dankzegging.

Woensdagmorgen 26 Augustus.

19de Zitting.

Na opening met gebed door den praeses, begint de bespreking van het advies in zake de inrichting van de Theologische School, over hetgeen dienaangaande is voorgesteld door de deputaten der vorige Synode in hun rapport en door de curatoren der School in hun voorstel.

Dr. Wagenaar stelt voor de geheele literarische inrichting te Kampen op te heffen en om bij hooge uitzondering ook toe te laten tot de Theologische School mannen, die op verdere leeftijd zijn gekomen, en deze vrijstelling van eenige vakken te verlenen.

Prof. Lindeboom leest eene door hem opgestelde verdediging van het rapport der deputaten en een contraadvies in betrekking tot het curatorenvoorstel.

Hij wil, dat de Generale Synode uitspreke, dat zij ook nu op hetzelfde standpunt blijft als in '92 en '93; dat de eenheid der School en het karakter als Opleidingschool gehandhaafd worde, dat de Theologische School voortaan 2 afdelingen hebben zal, die, overal de eenheid, zelfstandigheid hebben naar hunnen aard. Prof. Lindeboom wil bij Art. 14 de bijvoeging: alleen bij uitzondering; Art. 11 geschrapt zien in het reglement Theologische opleiding en daarvoor in de plaats wat het rapport voorstelt in zake het examen; mocht het praeparatoir-examen bij de Classen worden gebracht, dan worde het artikel aangevuld met het voorstel der Prov. Groningen.

Dr. Van Goor komt op tegen het voorstel van Dr. Wagenaar, hij wil in het midden blijven. Hij verdedigt krachtig het Curatorenvoorstel, als noodzakelijk tot verbetering van de Theologische School onzer kerken. Hij verklaart volstrekt niet te willen afbreken. Hij heeft de Theologische School lief, juist daarom

wil hij de aangewezen verbetering. Vooral wordt door Dr. Van Goor de handhaving van Art. 11, reglement Theologische opleiding, aangedrongen; de hoogleraren moeten het recht hebben tot examineren en tot het verleenen van den graad van candidaat tot praeparatoir examen. De kerken oordeelen in hare kerkelijke vergaderingen.

Nadat Dr. Franssen als mededeputaat der vorige Synode, en Dr. Neijens als Curator der Theologische School zich ook uitspreken in deze materie, werd het woord verleend aan Dr. Offringa die consequent wil doorgevoerd zien het een of het ander. Hij is tegen halfslachtigheid in dezen. Moet er verandering plaats vinden, laat dan de literarische opleiding geheel vervallen te Kampen en b.v. naar Zeist worden overgebracht.

Woensdagmiddag.

20ste Zitting.

De discussie wordt voortgezet. Dr. Bos oppert eenige bezwaren, die hij gaarne zou weggenomen zien.

Prof. Rutgers zal niet ingaan op alle bedenkingen, ook niet op de detailpunten; hij wil zich bepalen bij de hoofzaak, en deze is: of literarisch waarlijk literarisch dan wel theologisch is, en of de school een eigen terrein heeft afgezonderd van de kerk, ja dan neen! Uitvoerig wordt deze hoofzaak toegelicht en op de consequentie gewezen, wat betreft de lagere school. Vele broederen, die vroeger de lagere school van de kerk wilden doen uitgaan, zijn daarvan teruggekomen. Straks zal dit beginsel verder doorwerken. Spreker is het met Dr. Wagenaar eens, maar wil dezen stap nog niet doen; het is eene concessie aan de broederen gedaan, die nog niet van dit beginsel doordrongen zijn, — daarom raadt hij ten eerste in dit stadium de aanneming van het Curatorenvoorstel aan.

Prof. Bavinck sluit zich bij het gesprokene door Prof. Rutgers aan, en verklaart dat het hebben eener Theologische School niet door de Schrift geboden is, geen dogma is, evenmin de conscientie bindend, maar wijl door de omstandigheden de Theologische School noodzakelijk is, is het eisch, ze dan ook zoo goed mogelijk te doen zijn.

Wat de financiële zijde betreft, de meerdere kosten, waarover gesproken is, komen juist voor rekening van hen, in wier belang men tegemoet gekomen is met dit voorstel.

Na de bespreking en wederlegging van ingebrachte bezwaren, dringt spreker krachtig aan op de aanneming van het voorstel, wijl het van het grootste belang is voor den bloei der School.

Prof. Bliesterveld voegt er nog aan toe, hoe verkeerdt de tegenstelling is tusschen wetenschap en practijk, en gaat ook verder in op art. 11 der regeling van de Theologische School, als zijnde noodzakelijk.

Prof. Noordtjij protesteert er tegen, alsof met dat Curatorenvoorstel zou verlaten worden het in 1893 aangenomen.

Nadat de broeders Dijkstra van Joure, Ouderling Fishout en Prof. Wielenga hadden aangedrongen op aanneming, geeft Dr. Litoonij nog uiting aan zijn bezwaar, dat de literarische opleiding geheel zal losgemaakt worden van de theologische, en wenscht dat het Curatorenvoorstel aangenomen worde, doch zonder verandering van den titel van het reglement, zooda dit voorgesteld was.

Donderdagmorgen 27 Augustus.

21ste Zitting.

De discussie wordt na de gewone opening voortgezet. Dr. Wagenaar wijst op de groote kosten en wil nu reeds scheiding.

Dr. Goedbloed is ook van meening, dat de literarische opleiding niet van de kerk moet uitgaan, maar wijl er nog zijn, die dat niet inzien, spreekt hij het vermoeden uit, dat binnen korten tijd deze overtuiging algemeen zal geworfeld zijn. Hij wil op het voorstel ingaan en dringt aan op het blijven van de wijziging in het opschrift, nl. verbonden aan.

Dr. Gispens acht zich verplicht de aandacht te vestigen op het besluit van '93. Men ga niet om financiële motieven mede met het voorstel Wagenaar. In het Curatorenvoorstel wordt z. i. niets voorgesteld, dat strijdt met het besluit van '93.

De formulering *verbonden aan* past in het kader van het voorstel, indien men bij het verbonden zijn niet denkt aan het bootje achter het schip, maar aan het verbonden zijn als bij het huwelijk.

Prof. Rutgers geloof niet, dat er nieuwe zaken in het debat zijn gebracht en wil slechts drie opmerkingen maken, te wenscht hij, dat de financiële quaestie niet op den voorgrond trede.

Met betrekking tot het beginsel zijn bijna allen het eens, maar de vraag is: kan het nu reeds? Men late het financiële niet te zwaar wegen.

Er is gesproken van napleiten op het besluit van '93. Voor een zoodanig pleit gevoelt Prof. Rutgers weinig. Geestdrift voor een besluit van regeling heeft spreker zelden gehad. Dat besluit is genomen om vrede in de kerken te houden.

Hij het woord: *verbonden aan* is niet gedacht aan de betekenis van het huwelijkband. Het uit te laten na zulk eene discussie gaat moeilijk. We moeten openhartig en eerlijk zijn. Voor onrust zijn wij niet zoo bevreemd.

Namens de commissie van praedivies verklaart Prof. Rutgers, dat zij haar voorstel handhaaft.

Dr. Bos geloof ook, dat de literarische opleiding wetenschappelijk moet zijn, maar tevens het *doel* in 't oog houden moet. Men zet toch koers tijdens de gymnasiale opleiding.

In geïnstitueerde kerken ligt, volgens zijn oordeel, meer waarborg dan in eene vereeniging. Dr. Van Goor, hoewel principieel aan de zijde van Dr. Wagenaar staande, geloof, dat in het belang der kerken het niet goed zou zijn zoo groot een sprong te wagen als desen.

Hij ontraadt het voorstel Wagenaar; onrijpe vruchten plukken is nooit geraden.

Het